

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

กฎหมายล้มละลายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้มากมายหลายประการ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมทรัพย์สินต่างๆ เข้าสู่กองทรัพย์สินในคดีล้มละลายให้ได้มากที่สุดและโดยรวดเร็ว เพื่อนำมาจำหน่ายและแบ่งปันให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ตามหลักสัดส่วนด้วยความความเป็นธรรม ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

จากการศึกษาถึงบทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น อาจสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหน้าที่รวบรวมและติดตามทรัพย์สินต่างๆ ของลูกหนี้ เพื่อนำเข้ามาสู่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมทรัพย์สินให้ได้มากที่สุดอันเป็นการเพิ่มพูนมูลค่ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายด้วย โดยกฎหมายกำหนดวิธีการต่างๆ ไว้หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจสอบสวนลูกหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ และมีบทบาทสำคัญในกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยด้วย นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้โดยรวมถึงการให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วย

อย่างไรก็ดีกระบวนการขั้นตอนในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางปฏิบัติยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ระหว่างกระบวนการสอบสวนลูกหนี้โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยในชั้นศาล ซึ่งในทางปฏิบัติจะใช้คำถามที่ใช้ถามลูกหนี้ในการสอบสวนลูกหนี้มาถามลูกหนี้ในชั้นไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด และกระบวนการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยกลายเป็นเพียงรูปแบบพิธีที่กฎหมายกำหนดให้ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ศาล

ได้ทราบข้อเท็จจริงจากคำให้การของลูกหนี้เอง และบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ในสำนวนของศาลเท่านั้น

นอกจากนี้การทำการสอบสวนลูกหนี้โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น นอกจากการสอบสวนลูกหนี้เกี่ยวกับความประพฤติของลูกหนี้และเหตุที่ทำให้ลูกหนี้อล้มละลายแล้ว ประเด็นสำคัญที่ควรสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงจากลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดประการหนึ่งก็คือเรื่องเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ในฐานะที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย เพื่อประโยชน์ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อไป ทั้งนี้ในการทำหน้าที่สอบสวนลูกหนี้เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น ผู้ที่ทำหน้าที่สอบสวนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมทั้งต้องมีความชำนาญในการสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงจากตัวลูกหนี้ด้วย ซึ่งจะทำให้การสอบสวนดังกล่าวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้โดยตรง จึงควรที่จะให้มีคนกลางที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจการดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ เป็นผู้ทำการสอบสวนลูกหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือมีส่วนร่วมกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการสอบสวนลูกหนี้และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย

ทั้งนี้ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น นอกจากเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินโดยการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้แล้ว บรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายทุกคนซึ่งล้วนแต่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีล้มละลายทั้งสิ้น ควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ด้วย เพราะเจ้าหนี้มีความใกล้ชิดกับลูกหนี้มากกว่าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นเพียงคนกลางในคดีล้มละลาย โดยหากบรรดาเจ้าหนี้ทุกคนให้ความร่วมมือในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วก็จะทำให้สามารถรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เข้าสู่กองทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อบรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายโดยตรง

2. การรวบรวมและควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มืบทบาทในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งต้องมีบทบาทในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย กล่าวคือ ให้บรรดาเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้มากที่สุด โดยรวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งนี้กฎหมายล้มละลายกำหนดเครื่องมือในการรวบรวมและควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้หลายประการไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในระหว่าง

การดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดี การบังคับให้ชำระหนี้ การเรียกให้ชำระหนี้ การบอกเลิกสัญญาหรือปฏิเสธไม่รับทรัพย์สินของลูกหนี้เมื่อมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์อันจะพึงได้ รวมถึงการร้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่ทำไปแล้ว ทั้งในส่วนของ การร้องขอเพิกถอนการซื้อและ การร้องขอเพิกถอนการให้เปรียบ

3. การจัดการกิจการของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ เนื่องจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในปัจจุบันมีความรู้ทางด้านกฎหมายแต่เพียงประการเดียว ทำให้เกิดความเสียหายต่อมูลค่าของทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้ เนื่องจากการรักษาธุรกิจของลูกหนี้ต่อไปได้จะสามารถจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ในลักษณะที่ธุรกิจยังคงดำเนินต่อไปได้ในราคาสูงกว่าการแยกจำหน่ายทรัพย์สินเป็นส่วนๆ ทั้งนี้การจัดการกิจการของลูกหนี้ไม่ควรถูกจำกัดเพียงเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไปเท่านั้น โดยหากเป็นประโยชน์แก่กองทรัพย์สินและเป็นประโยชน์ต่อการชำระบัญชีกิจการ เพื่อการขายกิจการของลูกหนี้ในลักษณะที่ธุรกิจยังคงดำเนินการอยู่ก็ควรจะให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กระทำได้ด้วย

4. การดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กองทรัพย์สินมากที่สุด โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเชื่อว่าคดีในทุกคดี โดยหากคดีใดไม่เป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินและจะเกิดความล่าช้าในการจัดการทรัพย์สินโดยไม่สมควร เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็สามารถใช้ดุลพินิจไม่เชื่อว่าคดีดังกล่าวได้ โดยในปัจจุบันได้มีการมอบหมายให้ทนายความเอกชนเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้แทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แล้ว โดยอยู่ภายใต้ความเห็นชอบจากที่ประชุมเจ้าหนี้ และโดยเบิกค่าใช้จ่ายจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้

5. การจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยหลักการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายจึงควรที่จะกำหนดให้มีจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาด เพราะจะเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ได้ในระดับหนึ่งว่า ราคาทรัพย์สินที่จำหน่ายได้จะได้ราคาตลาด หรือราคาใกล้เคียงกับราคาตลาดอันเป็นราคาที่เหมาะสม ส่วนการขายทรัพย์สินโดยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาดนั้น ควรจะมีเงื่อนไขในเรื่องราคาทรัพย์สินที่ทำการขายด้วย โดยให้ขายในราคาที่ไม่น้อยกว่าราคาตลาด กล่าวคือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำได้เมื่อเป็นการเพิ่มมูลค่ากองทรัพย์สิน โดยคำนึงถึงความรวดเร็วในการขาย และให้บุคคลทั่วไปมีโอกาสเข้าซื้อได้โดย

เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ควรให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านการขายดังกล่าวได้ด้วย หากผู้มีส่วนได้เสียเห็นว่าการขายทรัพย์สินดังกล่าวนั้นได้ราคาที่ไม่สมควร

6. การดำเนินการภายหลังสิ้นสุดกระบวนการล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญอยู่แม้ว่ากระบวนการล้มละลายจะสิ้นสุดลงไปแล้ว ในส่วนของการประนอมหนี้ไม่ว่าจะเป็นการประนอมหนี้ก่อนหรือหลังล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการดูแลให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามที่ได้ตกลงไว้ในข้อประนอมหนี้ หากลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ต้องรายงานศาลเพื่อยกเลิกการประนอมหนี้ต่อไป ส่วนการปลดจากล้มละลายเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ยังคงต้องดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้ติดตามและรวบรวมมาแล้ว และทำการแบ่งสรรให้แก่บรรดาเจ้าหนี้จนแล้วเสร็จ แต่ในส่วนของการยกเลิกการล้มละลาย เมื่อศาลยกเลิกการล้มละลายแล้วลูกหนี้ย่อมมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนต่อไปได้ ขณะเดียวกันอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ย่อมหมดไป

7. การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในบทบาทของการดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น นอกจากมีปัญหาในเรื่องจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดีล้มละลายซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย เพราะการดำเนินการในฐานะเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการบริหารธุรกิจ การบัญชี การเงิน การประเมินราคา และความรู้เฉพาะด้านตามธุรกิจของลูกหนี้ด้วย การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายเพียงอย่างเดียวจึงอาจไม่เพียงพอ และไม่ทำให้การดำเนินการในฐานะแทนเจ้าหนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรวบรวมทรัพย์สินให้มีมูลค่าสูงที่สุดได้

ดังนั้น บทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนของการดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จึงควรให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเข้ามาดำเนินการแทนจะเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายมากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินการจัดการกิจการของลูกหนี้ การรวบรวมและควบคุมกองทรัพย์สิน การดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ รวมถึงการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หากดำเนินการโดยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญย่อมจะทำให้กองทรัพย์สินในคดีล้มละลายมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อบรรดาเจ้าหนี้โดยตรงในการได้รับการแบ่งสรรชำระหนี้ตามหลักสัดส่วน

ทั้งนี้ควรจะมีการแบ่งคดีโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่าคดีที่มีกิจการและทรัพย์สินจะต้องจัดการกับคดีที่ไม่มีกิจการและทรัพย์สินจะต้องจัดการด้วย โดยมอบหมายให้เอกชนเข้ามา

ดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนคดีที่มีกิจการและทรัพย์สินจะต้องจัดการ ซึ่งจะทำให้คดีล้มละลายสามารถดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย อีกทั้งยังเป็นการลดปริมาณของคดีล้มละลายที่สะสมอยู่ได้อีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ดีควรมีการกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนของผู้ที่จะเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนของการดำเนินการในบทบาทการเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยอาจกำหนดเป็นกฎกระทรวง ทั้งนี้การดำเนินการแต่งตั้งให้เอกชนดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลายแต่อย่างใด เพราะกฎหมายกำหนดนิยามของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในลักษณะที่เปิดช่องให้มีการมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติกรแทนได้อยู่แล้ว

สำหรับความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนของการดำเนินการในบทบาทของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินควรมีความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินในคดีล้มละลายด้วย หากตนได้ดำเนินการก่อให้เกิดความเสียหายแก่กองทรัพย์สินไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ

2. ข้อเสนอแนะ

สำหรับการดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในบทบาทของการเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น ควรให้เอกชนผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีความรู้ความสามารถเฉพาะทางด้านกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพในการกำกับดูแลผู้ดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งหากมีการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพก็จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร จึงเห็นควรที่จะกำหนดรูปแบบให้เป็นไปในลักษณะที่กำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมแล้วให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดขึ้นทะเบียนกับกรมบังคับคดีจะเหมาะสมกว่าและสามารถดำเนินการได้รวดเร็วกว่า

โดยขอบเขตในการแต่งตั้งให้เอกชนเข้ามาดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรจำกัดขอบเขตอำนาจหน้าที่เฉพาะในส่วนของการดำเนินการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น ไม่ควรให้มีการดำเนินการที่เป็นอำนาจเฉพาะของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนอื่นด้วย เพราะอาจจะกระทบต่อสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีล้มละลายได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งให้เอกชนดำเนินการเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น ควรกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นกฎกระทรวง สำหรับรายละเอียดนั้นผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ขอบเขตของงานที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมอบหมายให้ผู้รับมอบหมาย ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ได้แก่

(1.1) การดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในบทบาทเป็นผู้ดำเนินการ จัดการทรัพย์สิน ประกอบด้วย การหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ การเก็บรวบรวมและ ควบคุมกองทรัพย์สินของลูกหนี้ การจัดการกิจการของลูกหนี้ การดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของ ลูกหนี้ และการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ รวมถึงการดำเนินการอื่นใดที่ ต่อเนื่องจากการดำเนินการในบทบาทดังกล่าว

(1.2) การมอบหมายให้ผู้รับมอบหมายปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ควรมีการมอบหมายเฉพาะในคดีล้มละลายที่มีการจัดการทรัพย์สินเป็นเงินจำนวนมากเท่านั้น เช่น กำหนดจำนวนเงินเฉพาะคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า 5 ล้านบาทขึ้นไป เพราะการมอบหมายให้มี ผู้ดำเนินการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วนของบทบาทการดำเนินการในบทบาท ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายย่อมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายอันเป็นภาระแก่กองทรัพย์สิน เพิ่มมากขึ้นด้วย

(2) ในการมอบหมายให้ผู้รับมอบหมายปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ให้ ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(2.1) ชื่อผู้รับมอบหมาย

(2.2) ชื่อเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์และลูกหนี้ และหมายเลขคดีของศาล

(2.3) เรื่องที่มอบหมาย

(2.4) ชื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มอบหมาย

เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มอบหมายให้ผู้รับมอบหมายปฏิบัติการแทนเจ้า พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินการในบทบาทเป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินแล้ว ให้เจ้า พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้มอบหมายยังคงมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้รับมอบหมายให้ เป็นไปโดยเรียบร้อย

(3) บุคคลที่จะเป็นผู้รับมอบหมายต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(3.1) มีสัญชาติไทย

(3.2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(3.3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าด้านกฎหมาย การเงิน หรือการบัญชี

(3.4) สำเร็จหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับงานพิทักษ์ทรัพย์ ของกรมบังคับคดี และขึ้นทะเบียนเป็นผู้รับมอบหมายเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับกรมบังคับคดี

(3.5) ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นในหน่วยงานของรัฐ

(3.6) ไม่เป็นผู้ประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(3.7) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(3.8) ไม่เป็นบุคคลซึ่งถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

(3.9) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(3.10) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือไม่เคยเป็นผู้ถูกเลิกจ้างเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่แก่นายจ้าง

(4) บุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้รับมอบหมายงานจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ โดยบุคคลดังต่อไปนี้ทำหน้าที่เป็นผู้รับมอบหมายไม่ได้

(4.1) เป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(4.2) เป็นคู่หมั้น หรือคู่สมรสของผู้มีส่วนได้เสียในคดีนั้น

(4.3) เป็นญาติเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคือว่า บุพการี หรือผู้สืบสันดานไม่ว่าในชั้นใดๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(4.4) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนหรือทนายความของผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีนั้น

(4.5) เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างหรือลูกจ้างของผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(5) ผู้รับมอบหมายจะต้องวางหลักประกันทั่วไปและหลักประกันเฉพาะคดีเพื่อชดเชยความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติกรแทนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามจำนวนที่กำหนด เช่น

(5.1) หลักประกันทั่วไปเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท

(5.2) หลักประกันเฉพาะคดีตามจำนวนที่อธิบดีกรมบังคับคดีประกาศกำหนด

ทั้งนี้ควรให้เจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งดำเนินการแทนตนด้วยโดยให้บรรดาเจ้าหน้าที่เลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กฎกระทรวงกำหนด และให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มอบหมายให้บุคคลดังกล่าวดำเนินการตามขอบเขตที่กำหนดต่อไป ทั้งนี้ควรให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการควบคุมผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยในการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน บรรดาเจ้าหน้าที่อาจลงมติให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในการดำเนินการบางกรณีให้ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินต้องได้รับความยินยอมจากกรรมการเจ้าหน้าที่หรือที่ประชุมเจ้าหน้าที่ก่อนนอกเหนือจากกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ และในระหว่างการดำเนินการก็ควรให้บรรดาเจ้าหน้าที่มีโอกาสตรวจสอบการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินได้ เพื่อความโปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อบรรดาเจ้าหน้าที่

สำหรับการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินควรให้บรรดาเจ้าหน้าที่พิจารณา ค่าตอบแทนให้ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน รวมทั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีที่ไม่มี การแต่งตั้งผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินในส่วนของกรดำเนินการจัดการทรัพย์สินด้วย โดยหักเอาจาก กองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ทั้งยังเป็นแรงจูงใจให้มีการดำเนินการอย่างเต็มความสามารถด้วย เพราะถ้าหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการรวบรวมทรัพย์สินเข้ากองทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้มาก ก็จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่โดยตรง

ทั้งนี้ควรที่จะกำหนดเป็นอัตราร้อยละของมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดในกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายที่สามารถนำมาจำหน่ายและแบ่งปันให้แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ได้ และควรที่จะพิจารณาถึง ความยุ่งยากของคดี ระยะเวลาที่ใช้การจัดการทรัพย์สิน ประสิทธิภาพของผู้จัดการทรัพย์สิน และ ความรับผิดชอบของผู้จัดการทรัพย์สินด้วย ทั้งนี้อาจมีหลักเกณฑ์กำหนดอัตราค่าตอบแทนขั้นสูงสุดไว้ เป็นอัตราร้อยละของมูลค่ากองทรัพย์สินที่จำหน่ายได้ในคดีล้มละลายไว้เป็นกฎกระทรวง เพื่อมิให้มีการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าตอบแทนของผู้จัดการทรัพย์สินโดยบรรดาเจ้าหน้าที่อย่างกว้างขวาง เกินไป ทั้งนี้อัตราค่าตอบแทนดังกล่าวควรจะเป็นอัตราที่ไม่เกินไปกว่าค่าธรรมเนียมในการรวบรวมทรัพย์สินในคดีล้มละลายด้วย เพื่อมิให้เป็นภาระแก่กองทรัพย์สินมากเกินไป และควรเปิดโอกาส ให้ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินโต้แย้งค่าตอบแทนได้ด้วย นอกจากนี้หากการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบรรดาเจ้าหน้าที่ ก็ควรให้บรรดาเจ้าหน้าที่ลงมติและร้องขอต่อศาลเพื่อเปลี่ยนตัวบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินซึ่งได้ด้วย

ในส่วนของกรมบังคับคดีก็ควรที่จะลดจำนวนผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ลงด้วย โดยควรที่จะให้เฉพาะผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงเกี่ยวกับคดีล้มละลายเท่านั้นที่จะดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เช่น อธิบดีกรมบังคับคดี รอง

อธิบดีกรมบังคับคดี ผู้อำนวยการกองบังคับคดีล้มละลาย เป็นต้น ส่วนบุคคลอื่นควรจะทำหน้าที่ เป็นเพียงผู้ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ดำเนินการได้เป็นเรื่อยๆ ไป โดยควรที่จะมีการฝึกฝนอบรมผู้ที่เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์อย่างจริงจังเพื่อที่จะได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ต่อไป

สำหรับบทบาทของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของ ลูกหนี้ นั้นควรจะลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผยที่เป็นเพียงแบบพิธี อันเป็นรูปแบบบังคับที่ต้องใช้ในทุกคดี โดยปรับใช้เป็นรูปแบบตามดุลพินิจแทน โดยเมื่อเจ้า พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือบรรดาเจ้าหนี้ร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร เพื่อที่จะได้ข้อมูลเพิ่มเติม นอกเหนือจากชั้นสอบสวนลูกหนี้โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สิน จึงจะเปิดให้มีการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการในคดี ล้มละลายตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย ทั้งนี้ในการดำเนินการหาข้อมูลเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ควรเสาะแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ นอกจากข้อมูลที่ได้รับจากเจ้าหนี้ด้วย เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง, กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม, บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และธนาคารพาณิชย์ต่างๆ และสถาบันข้อมูล เครดิตแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจการและ ทรัพย์สินของลูกหนี้เพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการกิจการของลูกหนี้ และการ รวบรวมบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้โดยตรง

ทั้งนี้ในการตรวจสอบบัญชีของลูกหนี้ควรจะมีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับ อนุญาตด้วย อันจะเกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายโดยตรง

นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าสมควรเพิ่มเติมอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในส่วน ของการปฏิบัติต่อสัญญาของลูกหนี้ ซึ่งกฎหมายล้มละลายกำหนดไว้เพียงสิทธิในการบอกเลิก สัญญาหรือปฏิเสธไม่รับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์จะพึงได้เท่านั้น โดยควร กำหนดเพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สามารถตัดสินใจโอนสิทธิตามสัญญาได้ด้วย แม้ว่าจะ มีข้อห้ามระบุไว้ในสัญญาก็ตาม ทั้งนี้การโอนสิทธิดังกล่าวต้องเป็นผลดีแก่กองทรัพย์สินของลูกหนี้

ทั้งนี้ควรกำหนดให้สิทธิของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลายในการโอนสิทธิ ตามสัญญาดังกล่าวมีอยู่โดยมีพิกัดองค์การว่าสัญญานั้นจะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบอกเลิก

สัญญาอันเนื่องมาจากการล้มละลายหรือข้อห้ามเกี่ยวกับการโอนสิทธิหรือไม่แต่อย่างใด ในกรณีที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมให้มีการโอนสิทธิก็จะต้องมีมาตรการให้ศาลสั่งให้ความเห็นชอบต่อการโอนสิทธิได้โดยมีเงื่อนไขบางประการ เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ในส่วนขอบเขตของการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น ควรจะขยายขอบเขต อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการดำเนินการจัดการกิจการของลูกหนี้ ออกไป มิใช่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะเพื่อชำระสะสางธุรกิจนั้นให้เสร็จสิ้นไปหรือให้กิจการที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไปเท่านั้น โดยหากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่าการจัดการกิจการของลูกหนี้ในเรื่องอื่นใดมีความเหมาะสมและจะเป็นประโยชน์ต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย และที่ประชุมเจ้าหนี้ได้อนุมัติแล้ว ก็ควรที่จะให้มีอำนาจในการดำเนินการจัดการกิจการของลูกหนี้ในกรณีอื่นอันจะเป็นประโยชน์ได้ด้วย แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการดำเนินการอื่นใดนอกจากการดำเนินธุรกิจตามปกติธรรมดาของลูกหนี้

สำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายนั้น โดยหลักควรจะให้ขายโดยวิธีการขายทอดตลาด ส่วนการขายทรัพย์สินโดยวิธีอื่นนอกจากการขายทอดตลาดนั้น ควรจะมีเงื่อนไขในเรื่องราคาทรัพย์สินที่ทำการขายด้วย โดยให้ขายในราคาที่ไม่น้อยกว่าราคาตลาด กล่าวคือ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำได้เมื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สิน โดยคำนึงถึงความรวดเร็วในการขาย และให้บุคคลทั่วไปมีโอกาสเข้าซื้อได้โดยเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าของกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย หากผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินเห็นว่าอาจขายกิจการได้ในลักษณะที่ธุรกิจยังคงดำเนินการอยู่ก็ควรที่จะมีการขายกิจการของลูกหนี้ในลักษณะดังกล่าวเพราะจะได้ราคาสูงที่สุด แต่หากไม่สามารถขายกิจการในลักษณะที่ธุรกิจยังคงดำเนินการอยู่ได้ ก็ควรที่จะพิจารณาว่าอาจขายทรัพย์สินเกินกว่าสองสิ่งรวมขายกันไปได้หรือไม่ เพราะจะทำให้ขายทรัพย์สินในกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้ราคาสูงกว่าการแบ่งแยกทรัพย์สินจำหน่ายเป็นชิ้นส่วนย่อยๆ อันจะเป็นการเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินในคดีล้มละลาย

อย่างไรก็ตาม หากการดำเนินการของผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ผู้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในกรณีที่ไม่มี การแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินควรจะมี ความรับผิดชอบส่วนตัวต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายด้วย ไม่ว่าผู้จัดการทรัพย์สินจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อธรรมดา เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้จัดการทรัพย์สินดังกล่าวรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย

เป็นการส่วนตัวต่อกองทรัพย์สินในคดีล้มละลายได้ด้วย โดยหักจากหลักประกันเฉพาะคดีกับหลักประกันทั่วไปก่อน หากไม่เพียงพอจึงบังคับเอาจากผู้จัดการทรัพย์สินผู้ก่อความเสียหายนั้น